

- С.Ю. Николаева. – К.: Ленвіт, 2003. – 116 с.
3. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е.И. Пассов. – М.: Просвещение, 1985. – 208 с.
4. Рамкова програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України / С.М. Амеліна, Л.С. Аззоліні, Н.С. Беньямінова [та ін.]. – К.: Ленвіт, 2006. – 90 с.
5. Современный словарь по педагогике / сост. Е.С. Рапацевич. – Мн.: „Современное слово”, 2001. – 928 с.
6. Aebli, Hans. Zwölf Grundformen des Lehrens: eine allgemeine Didaktik auf psychologischer Grundlage; Medien und Inhalte didaktischer Kommunikation. – Stuttgart: Klett-Gotta, 1991. – 412 S.
7. Einsiedler W. Lehrmethoden: Probleme und Ergebnisse der Lehrmethodenforschung. – München; Wien; Baltimore: Urban und Schwarzenberg, 1981. – 216 s.
8. Levy-Hillerich D. Kommunikation in der Landwirtschaft: Kursbuch. – Berlin: Cornelsen Verlag, 2005. – 172 s.
9. Winkel R. Die kritisch-kommunikative Didaktik. In: Westermanns Päd. Beiträge 32 (1980) – S. 200-204.

С.Н. АМЕЛИНА. КОММУНИКАТИВНАЯ МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ НЕМЕЦКОМУ ЯЗЫКУ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ

Резюме. Стаття посвящена проблеме совершенствования преподавания немецкого языка профессиональной направленности. Доказана эффективность коммуникативной структуры партнёрской работы. Предлагается более широко использовать проекты, деловые игры.

Ключевые слова: коммуникативная методика, немецкий язык профессиональной направленности, коммуникация, студент.

S.M. AMELINA. COMMUNICATIVE METHOD OF TEACHING GERMAN FOR SPECIFIC PURPOSES

The summary. The article deals with the problem of improvement of teaching German for specific purposes. The effectiveness of communicative structure in partners' work is demonstrated. Wider use of projects, business and role plays is suggested.

Key words: communicative method, German for specific purposes, communication, student.

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. Л.Р. Пелех.

Одержано редакцією 22.03.2017 р.

УДК: 378.147:808.5

В.М. ЗІНЧЕНКО, О.К. СТЕПАНЕНКО

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ФАХІВЦІВ НЕФІЛОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Резюме. У статті розглянуто значення культури мовлення як складової педагогічної майстерності та важливого чинника професійного розвитку майбутніх інженерів-педагогів, а також запропоновано ефективні види робіт з формування культури мовлення студентів нефілологічного профілю.

Ключові слова: культура мовлення, педагогічна майстерність, професійно орієнтоване мовлення.

Постановка проблеми. Глобалізаційні процеси розвитку інформаційного суспільства, суспільно-економічні зміни, зростання соціальної ролі особистості зумовлюють необхідність удосконалення змісту вищої освіти, спрямованого на забезпечення мовленнєвої компетентності особистості, здатної до різноаспектної комунікації в майбутній професійній діяльності. Належне володіння державною мовою у фаховій комунікації є важливим чинником її духовного й інтелектуального зростання.

Проте у мовленні студентів вищих навчальних закладів нефілологічного профілю існують певні негативні тенденції, обумовлені історичними й соціальними чинниками: двомовністю, відсутністю унормованого мовного середовища, романтизацією криміналітету, недостатньою поцінованістю в суспільстві людей інтелектуальної праці та представників творчої інтелігенції, орієнтованістю публічного простору на масову культуру. Лексика студентів часто тяжіє до активізації «знижених» лексичних засобів, до молодіжного жаргону, сленгу різних арготичних груп: музикантів, комерсантів, комп'ютерників. Мовлення молоді, зокрема й студентської, часто засмічене зайвими словами, словами-паразитами, словами-покручами. Побуває в студентському середовищі й таке ганебне явище, як суржик – штучно змішана, нечиста мова, гібрид української і російської мов.

Навчання у ВНЗ має сприяти формуванню вміння у студента нефілологічних спеціальностей навичок усного й писемного спілкування в реальних ситуаціях, які є базою для професійної діяльності; усвідомленню ним необхідності удосконалення власної культури мовлення, активізації його участі в процесі самостійного здобуття знань під керівництвом викладача.

Робота над культурою мовлення сучасного студента – майбутнього інженера-педагога – це велика виховна та навчальна робота з молодою людиною, яка повинна збагнути, що культура мовлення для людини з вищою освітою – маркер професійної придатності та життєва й професійна необхідність.

Аналіз досліджень і публікацій. Вивчення численних досліджень і публікацій свідчить про інтерес до проблеми мовленнєвої підготовки майбутніх фахівців різних галузей, оскільки в суспільстві відчувається гостра потреба у конкурентоспроможних кваліфікованих спеціалістах, які у своїй професійній діяльності здатні вільно послуговуватися державною мовою.

© В.М. Зінченко, О.К. Степаненко, 2017

Проблемі формування мовної, мовленнєвої, комунікативної компетенцій студентів нефілологічних спеціальностей у закладах вищої освіти приділяється значна увага українських науковців (Л. Барановська, Г. Бондаренко, І. Дроздова, Н. Костриця, Л. Лучкіна, О. Любашенко, В. Михайлюк, В. Момот, Г. Онкович, Л. Паламар, Л. Романова, Т. Рукас, Н. Тоцька, Я. Януш та ін.). Шляхи підвищення рівня володіння українським професійним мовленням у процесі мовної освіти в межах дисертаційних досліджень розробляли Л. Барановська, Г. Берегова, Л. Головата, І. Дроздова, Н. Костриця, В. Михайлюк, Т. Симоненко, Н. Тоцька, Т. Рукас та ін.

Дослідженню готовності викладача до різних видів педагогічної праці приділено увагу в роботах таких дослідників, як А. Деркач, Г. Костюк, Д. Мазоха, В. Моляко, А. Петченко, І. Пастир, В. Сластьонін, В. Щербина, Є. Шевчук, О. Ярошенко. Окремі аспекти досліджуваної проблеми знайшли відображення у працях, де висвітлено питання професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя (О. Абдуліна, А. Алексюк, І. Зязюн, Г. Балл, Н. Кичук, Н. Кузьміна, Д. Ніколенко, Н. Ничкало, С. Сисоєва, А. Щербаков). Означеній проблемі присвячено також докторські дисертації К. Дурай-Новакової, А. Капської, Л. Кондрашової, К. Ліненко, О. Мороза.

Мета дослідження: запропонувати види робіт, спрямованих на підвищення рівня культури мовлення студентів нефілологічного профілю на практичних заняттях з дисциплін соціально-гуманітарного циклу та під час самостійної роботи.

Завдання дослідження:

1. Визначити наукові підходи до розуміння понять «педагогічна майстерність», «культура мовлення», «професійна мовленнєва компетенція».
2. Розкрити значення культури мовлення як складової педагогічної майстерності та важливого чинника професійного розвитку студентів, майбутніх інженерів-педагогів.
3. Розглянути ефективні види робіт з формування культури мовлення студентів нефілологічного профілю.

Професіоналізм людини у будь-якій сфері діяльності багато в чому залежить від рівня сформованості майстерності. Педагогічна майстерність – це характеристика високого рівня педагогічної діяльності. Критеріями педагогічної майстерності педагога виступають такі ознаки його діяльності: гуманність, науковість, педагогічна доцільність, оптимальний характер, результативність, демократичність, творчість (оригінальність) [2, 251].

«Педагогічна енциклопедія» пропонує розуміти педагога як майстра своєї справи, фахівця високої культури, котрий глибоко знає свій предмет, добре знайомий з відповідними галузями науки чи мистецтва і практично розуміється у питаннях загальної та дитячої психології, досконало володіє методикою навчання та виховання [12, 385].

Н. Кузьміна вбачає професіоналізм в умінні педагога аналізувати основні компоненти власної діяльності [5, 43]. Дослідниця розводить поняття професіоналізм і майстерність та відносить майстерність до сукупності умінь, які роблять процес діяльності якісно своєрідним. Найвищим проявом педагогічної творчості Н. Кузьміна називає педагогічне мистецтво, новаторство, подвижництво.

На думку вчених, педагогічна майстерність – це синтез розвиненого психолого-педагогічного мислення, системи педагогічних знань, умінь, навичок та емоційно-вольових засобів виразності. Формується педагогічна майстерність на основі досвіду й виражається у застосуванні системи ефективних методів виконання професійних завдань, у єдності науки й мистецтва, в індивідуалізації педагогічного впливу та в умінні спілкуватися, у володінні високою культурою мовлення.

За І. Зязюном, майстерність виявляється не тільки в успішному розв'язанні різноманітних педагогічних завдань, високому рівні організованого навчально-виховного процесу, а й у тих якостях особистості вчителя, що породжують цю діяльність і забезпечують її успішність [7, 422]. Таким чином, хоча педагогічна майстерність і виявляється в діяльності, проте до неї вона не зводиться. Не можна обмежити її лише високим рівнем розвитку спеціальних загальних умінь. Сутність майстерності – в особистості вчителя, в його позиції, здатності виявляти творчу ініціативу на ґрунті реалізації власної системи цінностей.

Основною формою здійснення педагогічного процесу є педагогічне спілкування. Ефективність педагогічного спілкування залежить в першу чергу від розвиненості професійного мислення та мовлення викладача, його професійно-лексичного запасу, володіння технікою педагогічного спілкування. Педагогічна майстерність є мірилом педагогічної культури викладача – поєднання професійних знань, методичних умінь, мовно-мовленнєвої культури, особистісних якостей. Найважливішим елементом педагогічної майстерності є усне мовлення як основний засіб педагогічної діяльності. Мовлення – це могутній засіб впливу на особистість. Тому важливість розвитку культури мовлення фахівців нефілологічного профілю важко переоцінити.

На нашу думку, сформувати в майбутніх фахівців нефілологічного профілю належну культуру мовлення, розвинені мовну, мовленнєву та комунікативну компетенції можна тільки за умови розуміння ними того, що отримані компетенції дозволять їм вміло користуватися мовою в професійній діяльності. Для цього потрібно створювати на практичних заняттях з предметів суспільно-гуманітарного циклу ситуації професійно орієнтованого мовлення, добирати цікаві, змістовні та пізнавальні вправи й завдання різного типу.

За визначенням Словника іншомовних слів, культура мови – це ступінь відповідності мови нормам літературної мови; галузь мовознавства, що вивчає проблеми літературної мови [9, 207]. Розвиток культури мови на сучасному етапі характеризує посилення уваги до комунікативного компонента, адже саме культура мови впливає на формування мовної особистості, яка засвоїла кращі зразки мовної поведінки, дотримується мовного етикету, має чуття мови.

Питання культури мови досліджували І. Білодід, О. Біляєв, В. Виноградов, І. Вихованець, К. Городенська, О. Горошкіна, С. Єрмоленко, М. Жовтобрюх, Л. Мацько, М. Пентилук, В. Русанівський, О. Сербенська, М. Степаненко, Є. Чак та інші вчені. На думку мовознавців і лінгводидактів, культура мови невіддільна від практичної стилістики, яка вивчає й визначає оптимальність вибору тих чи інших мовних одиниць залежно від мети і ситуації мовлення.

Отже, культура мовлення передбачає дотримання мовних норм вимови, наголосу, слововживання і побудови висловів, точність, ясність, чистоту, логічну стрункість, багатство і доречність мовлення, а також дотримання правил мовленнєвого етикету [4, 128].

За С. Єрмоленко, високу культуру мови (мовлення) характеризують: точність, ясність, виразність, стилістична вправність та майстерність у доборі структурних варіантів висловлювання, у використанні лексичних та граматичних синонімів [4, 285]. О. Сербенська вважає, що основа культури мовлення – прив'язаність до рідної мови, культура мови пов'язана з почуттям поваги до державної мови та її історії, з турботою про її функціонування, з відповідальністю за свої мовленнєві дії [8, 157]. Л. Мацько вважає культуру мови інтегративною наукою про ефективне мовленнєве спілкування, що зближається з риторикою, комунікативною лінгвістикою, лінгвокультурологією [6, 7]. На думку Н. Бабич, досягти високої мовної культури може той, хто знає мовні норми, особливості функціональних стилів літературної мови, а також уважно ставиться до власного мовлення, постійно удосконалює мовну майстерність [1, 10]. За визначенням Л. Мацько, професійна мовленнєва компетенція є показником сформованості системи професійних знань, комунікативних умінь і навичок, ціннісних орієнтацій, загальної гуманітарної культури, інтегральних показників культури мови і мовлення, необхідних для якісної професійної діяльності [6, 18]. За Л. Виготським, в мовленні мислення здійснюється, а не виражається, отже, мовлення – це засіб висловлювання й передавання думки, засіб соціального спілкування [11, 11]. Особливо це стосується професійної діяльності людини. Саме у професійному мисленні та мовленні й представлена мовна свідомість фахівця як творчої особистості. Мовлення як спільна знакова система у професійній діяльності людини відіграє колосальну роль. Тому такою важливою є робота з усталеності й уніфікації професійного мислення і мовлення за фахом. Ми поділяємо твердження Б. Ардентова, що ті вчені, які говорять про «мовлення-думку», мають рацію, «самим написанням цих слів через дефіс підкреслюючи єдність, органічний зв'язок позначених ними явищ» [10, 5-6].

На думку І. Дроздової, урахувуючи наявність виражальних можливостей впливу мови через мовлення, можна визначити поняття «мовно-професійне виховання». Це означає цілеспрямоване формування професійно досконалої особистості, здатної свідомо володіти скарбами рідної мови, що дає можливість для розвитку внутрішнього дару слова, гармонійного ділового спілкування, асоціативного фахового мислення, естетично-мовних смаків, риторичної довершеності [3, 30].

Дослідниця пропонує власне визначення поняття «професійна мовнокомунікативна компетенція» студента нефілологічної спеціальності: це наявність професійно-комунікативних умінь особистості спілкуватися в типових умовах професійної діяльності, володіти потенціалом професійного дискурсу, репрезентувати нормативні та доступні для сприйняття навчально-наукові, професійно-орієнтовані тексти; здатність розв'язувати комунікативні завдання в складних і непередбачуваних ситуаціях професійного спілкування [3, 64].

Студентів у процесі навчання варто залучати до пошуку й аналізу інформації в наукових журналах, у мережі Інтернет, у фахових підручниках, учити їх готувати за опрацьованою інформацією повідомлення, організувати дискусії (наприклад, про мовну ситуацію в Україні, шляхи розвитку мови, особливості її функціонування, професійно орієнтовані теми), висловлювати аргументи «за» і «проти».

На практичних заняттях з предметів суспільно-гуманітарного циклу потрібно запроваджувати моделювання різних професійних ситуацій, оскільки це ефективний засіб розвитку креативного мислення студентів та їх професійної орієнтації. Ефективними є також ігрові форми навчання, що завжди сприймаються з великим інтересом. Цікавими для студентів є дискусії на професійно-орієнтовані теми та теми, пов'язані з культурою мовлення та мовною ситуацією: «Мова реклами в ЗМІ», «Психологічний вплив мовлення лектора на аудиторію», «Якби я був викладачем ...», «Роль мови в процесі державотворення», «Які якості необхідні педагогу, а які – інженеру?», «Вплив мовлення політиків на політичну ситуацію в державі» тощо.

Слід приділяти увагу мовленню учасників дискусії, їх коректній поведінці, невербальним засобам спілкування. Потребу в професійно орієнтованому спілкуванні студенти можуть реалізувати також під час комунікативних тренінгів. Наприклад, пропонуємо такі теми для проведення комунікативних тренінгів: «Заговори, щоб я тебе побачив (Сократ)», «Роль засобів масової інформації в житті сучасного суспільства», «Сучасний учитель інформатики», «Вплив мовної ситуації в країні на економічну та політичну ситуацію», «Інтерв'ю», «Укладання угоди», «Життя в соціальних мережах», «Безпека в інтернеті», «Молодіжний сленг: за і проти», «Як боротися з суржиком» тощо. Продуктивною є також робота з аналізу мовної ситуації, вивчення мовлення учасників спілкування, проведення словникової роботи з професійної термінології, вправи на редагування речень і тестів, переклад на українську мову з інших мов.

Далі наведено приклади вправ і завдань, що, як засвідчує практика навчання, сприяють виробленню навичок культури мовлення.

Вправа 1. Прочитайте текст. Складіть план, тези. Поясніть, чому володіння культурою мовлення – важлива умова професійного успіху та фахового зростання.

Висока культура фахового мовлення

Високу культуру фахового мовлення людини визначає досконале володіння літературною мовою, її нормами в процесі спілкування.

Слово, мова – показники загальної культури людини, її інтелекту, мовної культури. Мовна культура шліфується і вдосконалюється у процесі спілкування, зокрема під час виконання професійних обов'язків. Вона виявляється у володінні професійною мовою, вмінні висловлюватися правильно, точно, логічно, майстерно послуговуватися комунікативно виправданими мовними засобами залежно від мети і ситуації спілкування.

Мова має величезний запас мовних засобів, якими треба послуговуватися, враховуючи ситуацію, сферу спілкування, статусні ознаки співбесідників. Усі ці засоби мають бути мобілізовані на досягнення комунікативної мети. Ці питання передовсім становлять комунікативний аспект культури мови.

Етичний аспект культури мовлення вивчає лінгвістична дисципліна – мовний етикет: типові формули вітання, побажання, запрошення, прощання. Неабияке значення мають і тон розмови, вміння вислухати іншого, вчасно й доречно підтримати тему.

Отже, високу культуру мовлення фахівця визначає досконале володіння літературною мовою, її нормами в процесі мовленнєвої діяльності. Важливе значення для удосконалення культури мовлення має систематичне й цілеспрямоване практикування в мовленні – спілкування рідною мовою із співробітниками, колегами, знайомими, приятелями, оскільки вміння і навички виробляються лише в процесі мовленнєвої діяльності.

Культура мовлення – невід’ємна складова загальної культури особистості. Володіння культурою мовлення – важлива умова професійного успіху та фахового зростання (*З підручника*).

Вправа 2. Прочитайте текст. Підготуйтеся до дискусії на тему: «Якого викладача можна назвати толерантним?» Поміркуйте, чому поняття «толерантність» включене в зміст педагогічної культури.

Однією з найважливіших комунікативних рис особистості викладача має бути толерантність. У «Декларації принципів толерантності», прийнятій 1995 року в Парижі, запропоновано внести в зміст педагогічної культури викладача термін «толерантність» (від лат. *tolerantia* – терпимість, поблажливість), як правильне розуміння усієї різноманітності культур та форм виявлення людської індивідуальності. Толерантності сприяють широка ерудиція, науковий світогляд, відкритість спілкування і свобода поглядів, переконань, совісті. Відомий методолог педагогіки Б. С. Гершунський, посилаючись на основні положення вказаної Декларації, розглядає виховання толерантності у людських відносинах, формування менталітету толерантності як одне з надзвичайно важливих завдань освіти XXI століття (*За О. Бондаревською*).

Вправа 3. Доповніть комунікативний мінімум педагога. Складіть власний комунікативний мінімум.

Комунікативний мінімум педагога

1. Поняття про педагогічне спілкування, його особливості і принципи.
2. Етичні норми педагогічного спілкування.
3. Педагогічний такт у спілкуванні.
4. Стилi педагогічного спілкування. Їх вплив на результативність навчально-пізнавальної діяльності студентів.
5. Культура педагогічного спілкування в структурі педагогічної культури.

Вправа 4. Прочитайте текст. Запропонуйте варіант заголовку. Поясніть, про яке мовне явище в ньому йдеться.

«Плекайте мову» – закликав український поет. Проте видається, що на сьогодні не всім ця робота до снаги.

Було б дуже добре, аби засоби масової інформації: телебачення, радіо, преса, Інтернет були взірцем для наслідування для всіх, хто хоче говорити українською правильно. Але, на жаль, сьогодні ЗМІ не можуть похвалитись бездоганним володінням державною мовою. І ми чуємо, читаємо: «Скількома язиками володієш ти», «Запрошуємо на роботу. Висока заробітна платня та гнучкий графік робіт», «Закон перетерпів багато змін», «Горний бізнес», «Гладке гоління», «Біжучий рядок», «Бувший президент» тощо.

Хто з нас замість «Доброго ранку» не чув: «Добре утро. Як діла?» У транспорті кондуктор вимагає «оплатити білетіки». Хтось запитує «чи не виходжу я на слідуючій остановці?». Контролер у метро просить «пред’явити удостовіреніє». Упродовж дня ми чуємо, як довкола нас «понімають», «розгаварюють», «тормозять», «гладять», «стірають», «знімаються», «провіряють» і «так дальше» (*З журналу*).

Вправа 5. Створіть групу у фейсбук «Антисуржик», запропонуйте її слоган. Підготуйте текст на 3-4 абзаци про культуру мовлення як критерій освіченості фахівця та розмістіть його на сторінці групи для обговорення. Поясніть, які засоби зацікавлення читачів ви обрали.

Вправа 6. Підготуйте мультфільм «Як ми говоримо» про мовлення свого оточення та розмістіть його в інтернеті.

Вправа 7. Підготуйте буктрейлер до книги Бориса Антоненко-Давидовича «Як ми говоримо» Розмістіть його на сторінці групи «Антисуржик».

Вправа 8. Знайдіть в інтернеті пояснення терміну «сленг». Наведіть приклади професійного сленгу вашої майбутньої професії.

Вправа 9. Підготуйте круглий стіл: «Неологізми іншомовного походження в сучасній українській мові – мода чи необхідність?»

Вправа 10. Підберіть до іншомовних слів українські відповідники:

Абсолютний, автентичний, адекватний, апелювати, базувати(ся); гарантувати; дебати; диференціювати; домінувати; екстраординарний; ескорт; ідентичний; імідж; компенсація; консенсус; координація; лімітувати; превалювати; прерогатива; репродукувати; унітарний.

Висновки. Таким чином, здійснений аналіз проблеми дозволяє зробити висновок про те, що важливим складовою педагогічної майстерності майбутніх інженерів-педагогів є культура мовлення.

Пропоновані вправи й завдання, спрямовані на вироблення у студентів навичок культури мовлення, апробовані нами на практичних заняттях. Як засвідчує практика, впровадження системи комунікативних вправ у навчальний процес сприяє формуванню комунікативної компетентності інженерів-педагогів.

Отже, для формування в майбутніх фахівців нефілологічного профілю належної культури мовлення важливо сформувати в них розуміння того, що мовленнєва культура дасть їм можливість уміло користуватися мовою в професійній діяльності, а також створювати на практичних заняттях з предметів соціально-гуманітарного циклу ситуації професійно орієнтованого мовлення, добирати цікаві, змістовні та пізнавальні й завдання різного типу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 1990. – 232 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.

3. Дроздова І.П. Наукові основи формування українського професійного мовлення студентів нефілологічних факультетів ВНЗ: монографія / І.П. Дроздова; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 320 с.
4. Єрмоленко С.Я. Культура мови / С.Я. Єрмоленко // Українська мова: Енциклопедія. – [2-ге вид.]. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004. – С. 389.
5. Кузьміна Н.В. Професіоналізм особистості викладача і майстри виробничого навчання / Н.В. Кузьміна. – М.: Вища школа, 1990 – 234 с.
6. Мацько Л.І. Культура української фахової мови: навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с. (Альма-матер).
7. Педагогічна майстерність: хрестоматія: навч. посіб. / за ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 2006. – 606 с.
8. Сербенська О. Культура усного мовлення. Практикум / О. Сербенська. – Львів, 2003. – 212 с.
9. Словник іншомовних слів / за ред. О.С. Мельничука. – [2-е вид., випр. і доп.] – К.: Головна редакція «УРЕ», 1985 – 966 с.
10. Ардентов Б.П. Общее языкознание: Курс лекций / Б.П. Ардентов;. – [4-е изд., испр. и доп.]; М-во нар. образования МССР. Кишиневский гос. ун-т. – Кишинев, 1970. – 209 с.
11. Выготский Л.С. Психология развития человека / Л.С. Выготский. – М.: Из-дво Смысл : ЭКСМО, 2005. – 1136 с.
12. Российская педагогическая энциклопедия: в 2 т. / под ред. В.В. Давыдова. – М.: Больш. рос. энциклопедия, 1999. – Т. 2 – 672 с.

В.Н. ЗИНЧЕНКО, Е.К. СТЕПАНЕНКО. КУЛЬТУРА РЕЧИ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА СПЕЦИАЛИСТОВ НЕФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ

Резюме. В статье рассмотрено значение культуры речи как составляющей педагогического мастерства и важного фактора профессионального развития будущих инженеров-педагогов, а также предложены эффективные виды работ по формированию культуры речи студентов нефилологического профиля.

Ключевые слова: культура речи, педагогическое мастерство, профессионально ориентированная речь.

V.M. ZINCHENKO, O.K. STEPANENKO. SPEECH CULTURE AS A PART OF PEDAGOGICAL SKILLS OF NON-PHILOLOGICAL SPECIALISTS

The summary. The article discusses significance of standard of speech as the component of pedagogical skill and important factor of future educational engineers professional development. It also proposes effective kinds of speech standard betterment works for nonphilological profile students.

Key words: standard of speech, pedagogical skill, professional oriented speech.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. Н.В. Романишина.

Одержано редакцією 20.03.2017 р.

УДК: 373. 3/5. 018: 81' 27: 378 (433)

Н.Ф. ОСЕЦЬКА

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ «СО-TEACHING» У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Резюме. В статті розкрито можливості використання спільного викладання як навчальної стратегії на заняттях з англійської мови для студентів немовних ВНЗ. Стисло розглянуто основні моделі спільного викладання. Проаналізовано переваги застосування методу «Co-teaching» у процесі викладання англійської мови для студентів технічних спеціальностей.

Ключові слова: іноземна мова, вищий технічний навчальний заклад, командне навчання, спільне викладання, викладач-партнер.

Постановка проблеми. Застосування нових методик викладання іноземної мови значно прискорює оволодіння комунікативними навиками, робить навчальний процес цікавим та пізнавальним. У процесі навчання за комунікативним методом студенти набувають здатності користуватися мовою залежно від контексту, вони навчаються іншомовному спілкуванню у процесі використання іноземної мови, а навчальний процес в умовах комунікативної спрямованості передбачає його наближення до реального процесу спілкування. Важливою характеристикою комунікативного підходу є наявність автентичних матеріалів, якими користуються носії мови (діалоги, диски, різноманітні ігри та проекти англійською мовою). У процесі спільного викладання (“Co-teaching”) викладача іноземної мови та носія мови спостерігається вдосконалення навичок аудіювання, долається страх перед говорінням та помилками.

Аналіз останніх публікацій виявляє актуалізацію інтересу вітчизняних науковців до методу “Co-teaching”: особливості його застосування в контексті сучасних підходів до викладання іноземних мов (Н.М. Дятленко, Н.З. Софій, О.В. Мартинчук, Ю.М. Найда [1]); теорія й практика викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах різного профілю як в Україні, так і закордоном (Richard A. Villa, Jacqueline S. Thousand, Ann I. Nevin [3] та ін. [4; 5; 6; 7; 8; 9; 10]) тощо. Проте, недостатньо вивченим, на нашу думку, залишається використання методу «Co-teaching» у процесі викладання англійської мови для студентів ВНЗ.

© Н.Ф. Осецька, 2017